Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijan kuuleminen 13.2.2026

Asia: KAA 7/2025 vp Krääsätalous kuriin – suomalaisyritysten ja kuluttajien oikeuksien puolesta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) asiantuntijalausuntoa kansalaisaloitteesta ultrapikamuodin kulutuksen ja krääsäkaupan aseman rajoittamiseksi Suomessa. Tukes toimii useiden kuluttajatuotesektorien markkinavalvontaviranomaisena ja lähestyy aihetta turvallisuusnäkökulmasta. Tukesin toiminta-ajatus on tehdä Suomesta turvallisempi elää ja toimia. Toimimme yrityksiä valmentavasti ja edistämme vastuullista toimintaa.

Tukes toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Suomen markkinavalvontaviranomaiset

Markkinavalvonta jakaantuu Suomessa useille eri hallinnonaloille ja viranomaisille sektoreittain (Taulukko alla). Suomessa Tukesiin sijoitetun EU:n markkinavalvonta-asetuksen mukaisen markkinavalvonnan yhteyspisteen (SLO) yhteydessä toimii lakisääteinen markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöryhmä, jonka toiminnalla pyritään tehostamaan erilaisten markkinavalvontakysymysten koordinointia kansallisella tasolla sekä tukemaan viranomaisten välistä yhteistyötä kansallisella ja EU-tasolla.

Taulukko. Suomen markkinavalvontastrategian alaisten tuotesektoreiden markkinavalvonta-viranomaiset, niiden valvomat tuoteryhmät sekä kyseisiä viranomaisia ohjaavat tahot.

Markkinavalvonta-viranomainen	Valvottavat tuoteryhmät	Ohjausvastuu
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom	Laivavarusteet, huviveneet, vesiskootterit, huviveneisiin asennettavien moottoreiden pakokaasuja melupäästöt, rengasmerkinnät, ajoneuvot ja erilliset tekniset yksiköt, miehittämättömät ilma-alukset, liikkuvien työkoneiden pakokaasupäästöt, radiolaitteet sekä tuotteiden esteettömyys, tekoälyjärjestelmät*, kyberkestävyys*	Liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea	Lääkinnälliset laitteet, in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetut lääkinnälliset laitteet, tekoälyjärjestelmät (ml. kyberkestävyys)*	Sosiaali- ja terveysministeriö
Ruokavirasto	Lannoitevalmisteet	Maa- ja metsätalousministeriö
Työsuojeluviranomaiset - Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) - Lupa- ja valvontavirasto (LVV) (työsuojeluosasto)	Työssä käytettäväksi tarkoitetut henkilönsuojaimet, koneet ja köysiratalaitteistot, tekoälyjärjestelmät (ml. kyberkestävyys)* (STM ja LVV) Työssä käytettäväksi tarkoitetut kemikaalit, ulkona käytettävien, työssä käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden melupäästöt (LVV)	Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen ympäristökeskus (SYKE)	Fluoratut kasvihuonekaasut ja otsonikerrosta heikentävät aineet sekä näitä sisältävät laitteet, liikennepolttoaineet, EU ympäristömerkki	Ympäristöministeriö
Säteilyturvakeskus (STUK)	Kuluttajatuotteiden säteilyturvallisuuteen liittyvät ominaisuudet: sähkömagneettiset kentät, infrapunasäteily, näkyvä valo, ultraviolettisäteily, laser, ultraääni tai radioaktiivisuus	Sosiaali- ja terveysministeriö
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)	Akut ja paristot, aerosolit, jalometallituotteet, biosidit, kemikaalit, rakennustuotteet, kulutustavarat, kosmeettiset valmisteet, pesuaineet, ekosuunnittelu ja energiamerkinnät, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, hissit, siviilikäyttöön tarkoitetut räjähteet, kaasulaitteet, kuluttajakäyttöön tarkoitetut koneet, ulkona käytettävien kuluttajakäyttöön tarkoitettujen laitteiden melupäästöt, mittauslaitteet, öljysäiliöt, pakatut tuotteet, pakkaukset ja pakkausjätteet, kuluttajakäyttöön tarkoitetut henkilönsuojaimet, painelaitteet, painesäiliöt, pyrotekniset tuotteet, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitetut laitteet, paloturvallisuuslaitteet, kertakäyttöiset muovituotteet, tekstiili- ja jalkinemerkinnät, lelut, vaarallisten aineiden ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden kuljetussäiliöt ja -pakkaukset, talousvesituotteet, tekoälyjärjestelmät (ml. kyberkestävyys)*	Työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö
Tulli	Kemikaalit, kosmeettiset valmisteet, biosidit, lelut, kuluttajakäyttöön tarkoitetut tavarat (mm. kodin muovitarvikkeet, lastenhoitotarvikkeet), lelujen tekoälyjärjestelmät (ml. kyberturvallisuus).	Valtiovarainministeriö
Lupa- ja valvontavirasto (Sosiaali- ja terveysalan osasto)	Tupakkatuotteet ja vastaavat tuotteet	Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö	Ulkona käytettävien laitteiden melupäästöt	Ympäristöministeriö

Lähde: Tukes
* Taulukon laatimishetkenä kyberkestävyysasetuksen toimeenpanoa koskeva kansallinen lainsäädäntö on vasta valmisteilla. Taulukon tiedot markkinavalvontaviranomaisista perustuvat hallituksen esitykseen eduskunnalle kyberkestävyysasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 179/2025 vp.). Taulukossa on mainittu vain tekoälyasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen suuririskisten tekoälyjärjestelmien esitetyt markkinavalvontaviranomaiset (laki 1377/2025).

Käytännön markkinavalvonta

Tukes ja muut kansalliset markkinavalvontaviranomaiset tekevät riskiperusteista ja pistokokeenomaista valvontaa, jonka tavoitteena on

varmistaa, että talouden toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia ja myynnissä olevat tuotteet täyttävät niille asetetut vaatimukset. Markkinavalvontaviranomaisilla ei ole toimivaltuuksia kuluttajalähetysten valvontaan, vaan markkinavalvontaviranomaisten toimivalta ulottuu ainoastaan ammattimaiseen toimintaan. Viime vuosina markkinavalvontatapauksia on ollut noin 3000 vuodessa.

EU-tason markkinavalvonnassa tehdään yhteistoimia, joiden osalta esimerkiksi EU-laajuisia tehotoimia pyritään kohdentamaan erittäin suuriin verkkomarkkinapaikkoihin ja valitsemalla valvontaan samanaikaisesti tietyt tuotteet tai tuoteluokat. Lisäksi jatkuvasti vahvistetaan markkinavalvonta- ja tulliviranomaisten yhteistyötä tuoteturvallisuutta koskevien koordinoitujen EU-laajuisten toimien osalta.

Tuotesääntely

Sekä EU:n yleisen tuoteturvallisuusasetuksen (GPSR) että muun sektorikohtaisen tuoteturvallisuussääntelyn perusperiaatteisiin kuuluu, että vastuu tuotteen turvallisuudesta on talouden toimijoilla (tuotteen valmistajalla, maahantuojalla ja jakelijalla). Talouden toimijoiden vastuut soveltuvat myös EU:n ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin sekä verkko- ja muuhun etämyyntiin.

Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajat, esimerkiksi Temu ja Aliexpress, eivät ole markkinavalvonta-asetuksen tai GPSR:n mukaan määriteltyjä talouden toimijoita. GPSR:ssä säädetään kuitenkin verkkomarkkinapaikkojen erityisistä tuoteturvallisuuteen liittyvistä velvollisuuksista. Verkkomarkkinapaikkojen on esimerkiksi tehtävä yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisten kanssa, ilmoitettava palvelunsa kautta tarjotuista vaarallisista tuotteista kuluttajille ja markkinavalvontaviranomaisille sekä markkinavalvontaviranomaisen määräyksestä poistettava vaarallista tuotetta koskeva sisältö palvelustaan. GPSR:n noudattamista valvovat sen jäsenvaltion markkinavalvontaviranomaiset, jonka markkinoille kuluttajatuote toimitetaan.

Jos verkkomarkkinapaikat eivät ryhdy toimenpiteisiin vaarallisen tuotteen poistamiseksi palvelustaan, voivat markkinavalvontaviranomaiset ilmoittaa asiasta EU:n digipalveluasetusta (DSA) valvovalle kansalliselle koordinaattorille, joka ryhtyy digipalveluasetuksen mukaisiin toimiin tuoteturvallisuuden varmistamiseksi. Suomessa digitaalisten palvelujen koordinaattorina toimii Traficom.

Digitaalisen kaupan valvonnan haasteet

Verkkokaupan ja muun etämyynnin valvonnan haasteet ovat olleet keskustelussa sekä kansallisessa että EU-yhteistyössä jo useamman vuoden. Haasteen keskiössä on vähäarvoisten, yksityisten kuluttajien

käyttöön tarkoitettujen tavaraerien tuonti, jonka valvonta ei ole markkinavalvontaviranomaisen toimivallan piirissä. Tullin tilastojen mukaan vuonna 2025 Suomeen suuntautuneen vähäarvoisen tuonnin määrä oli 40,5 miljoonaa lähetystä (Tullin tilasto: Vähäarvoiset, enintään 150 eur tuonti-ilmoitukset 2025).

Vaikka talouden toimijoiden vastuut soveltuvat myös EU:n ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin sekä verkko- ja muuhun etämyyntiin, käytännön täytäntöönpanossa on huomattavia rajoitteita ja haasteita silloin, kun toimijalla ei ole unionissa fyysistä läsnäoloa, valtuutettua edustajaa tai muuta taloudellista toimijaa, johon velvoitteet voidaan tehokkaasti kohdistaa. Vaikka viranomainen voi antaa kieltoja tai määrätä toimenpiteitä EU:n alueella tapahtuvaa markkinointia ja tuotteiden saatavuutta koskien, ilman toimijan fyysistä sijoittautumista unionin alueellisen toimivallan piiriin päätöksien tehokas täytäntöönpano voi jäädä toteutumatta. Markkinavalvonnan päätösten tehokas toimeenpano suhteessa kolmansiin valtioihin sijoittautuneisiin toimijoihin edellyttäisi kyseisen kolmannen valtion viranomaisten myötävaikutusta. Tästä syystä EU-lainsäädännön tehokas täytäntöönpano on usein puutteellista tilanteissa, joissa toimija on sijoittautunut unionin ulkopuolelle eikä sillä ole EU:ssa vastuullista talouden toimijaa.

Lisäksi EU:n ja kansallisilla valvontaviranomaisilla ei tällä hetkellä ole nykyiseen toimintaympäristöön vastaavia riittäviä valvonnan digitaalisia työkaluja käytössään, jotka mahdollistaisivat digitaalisen ympäristön riittävän systemaattisen ja riskiperusteisen valvonnan.

Markkinavalvonnan kannalta vaikuttavat muutostoimet

Nykyisessä EU-sääntelyssä (GPSR, DSA) on työkaluja, joilla verkkomarkkinapaikkoja voidaan velvoittaa osallistumaan tuoteturvallisuuden parantamiseen reagoimalla vaarallisiin tuotteisiin. Nämä työkalut eivät kuitenkaan ole nykyisellään vielä riittävän tehokkaita.

EU:ssa on vireillä markkinavalvonta- ja tuoteturvallisuussääntelyn kokonaisuudistus, European Product Act -aloite (EPA). Aloitteella pyritään vahvistamaan markkinavalvonnan EU-tason hallintoa, varmistamaan tehokkaampi ja koordinoitu täytäntöönpano kaikkialla EU:ssa, yksinkertaistamaan vaatimustenmukaisuusmenettelyjä (myös digitaalisten välineiden avulla) ja vähentämään sääntelytaakkaa. Tämän odotetaan parantavan tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta erityisesti verkkokaupan lisääntyessä. Ehdotukset aloitteen mukaisiksi säädöksiksi on tarkoitus antaa syksyllä 2026.

Tässä yhteydessä on tärkeä tarkastella mahdollisuutta, että verkkomarkkinapaikat saataisiin talouden toimijan määritelmän alle ja määriteltyä soveltuvan roolin mukaiset velvoitteet siten, että ne ovat suhteellisia, tarkoituksenmukaisia ja käytännössä toteuttamiskelpoisia.

Lisäksi muita tunnistettuja vaikuttamismahdollisuuksia ovat erilaiset markkinavalvonta- ja DSA-viranomaisten yhteistyöprojektit, joiden avulla komissio saa tietoa erittäin suuriin verkkomarkkinapaikkoihin liittyen. Viranomaisyhteistyön tiivistäminen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla tehostaa jo olemassa olevien työkalujen sekä uusien ratkaisujen toimeenpanoa. Volyymin kokoluokan vuoksi manuaalisen valvonnan korvaamiseksi on löydettävä automatisoidumpi tapa valvoa verkkoalustoja ja yksittäisistä, jo käytössä olevista crawlereista, on päästävä systemaattisempaan työskentelytapaan. Tätä voitaisiin edistää EU:ssa työryhmätyönä.

Edellä mainituilla toimilla pyritään parantamaan tuoteturvallisuuden tasoa myös verkkokaupan ja muun etämyynnin kautta myytäville tuotteille.

Samalla Tukes korostaa, että ainoastaan markkinavalvonnan piirissä tehtävät muutokset eivät ole ratkaisu halpatuontiin. Ilmiön ratkaisemiseksi tarvitaan kokonaisvaltaisia EU-tason toimia, kuten tullisääntelyn uudistamista, DSA:n nojalla tehtävien tutkintojen tehostamista sekä kuluttajansuoja- ja tuottajavastuusäädöksien uudistamista markkinavalvonta- ja tuoteturvallisuussääntelyn kokonaisuudistuksen rinnalla.

Lopuksi

Tukes tunnistaa aloitteen merkittävyyden ja haluaa edelleen olla mukana turvallisemman Suomen rakentamisessa. Tuoteturvallisuussääntely on niin vahvasti EU-oikeuteen perustuvaa, etteivät yksin kansalliset ratkaisut ole tehokkaita.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Denna handling har upprättats och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Pääjohtaja Tomi Lounema
12.2.2026

Ryhmäpäällikkö Sanna Välimäki
12.2.2026